

Honorowi Obywatele

Austriackie ustawy regulujące ustrój gmin wprowadzały, wyłącznie dla osób będących obywatelami państwa austriackiego, w uznaniu szczególnych zasług publicznych, kategorię honorowego obywatela miasta. Z tego tytułu nie ciążyły na wyróżnionej osobie żadne obowiązki, a posiadała ona prawo wyboru członków rady gminy. Od poł. XIX w. zwyczaj nadawania obywatelstwa honorowego przez miasta galicyjskie stał się powszechny. Nadawano je zarówno osobom, które przez swą działalność zawodową i społeczną przyczyniły się do ich rozwoju, jak i znanym politykom, szczególnie tym, którzy zasłużyli się w staraniach o poszerzenie zakresu autonomii Galicji. Panowała nawet swoista moda nadawania tytułów obywatela honorowego.

Każdy ze znaczących polityków galicyjskich był honorowym obywatelem co najmniej kilku, jeśli nie kilkunastu lub kilkudziesięciu miast. Niewątpliwie rekordzistą w tym względzie był Agenor Gołuchowski, którego tą godnością obdarzyły 42 miasta (dodać należy, że na przeł. XIX i XX w. były w Galicji 163 miasta i miasteczka; większość z nich to osady liczące od kilkuset do 2 tys. mieszkańców; miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 10 tys. było zaledwie 39). Nadając obywatelstwa honorowe, miasta starały się zapewnić sobie przychylną wyrozumiałość wyjątkowości, a co za tym idzie - załatwienie na szczeblu państwowym ważnych spraw w dziedzinie inwestycji, infrastruktury miejskiej itp. Zdarzało się, że w czasie jednego posiedzenia rady miejskiej nadawano tytuły wielu osobom (np. w 1888 Rada Miejska Brodów „za jednym zamachem” nadała obywatelstwo honorowe 9 osobom, w tym kilku ministrom w rządzie krajowym). W Rzeszowie pierwsze tytuły obywateli honorowych miasto nadało 10 VII 1847, również „zbiorowo”, 5 osobom. Tym samym Rzeszów wyprzedził pod tym względem stołeczny Kraków, gdzie pierwszy tytuł obywatela honorowego nadano w 1850.

Nadanie godności Honorowego Obywatela Rzeszowa wiązało się z wręczeniem odpowiedniego dyplomu. Sporządzano go przeważnie na pergaminie, ozdabiano rysunkami i herbem miasta, po tekście, podkreślającym zasługi wyróżnionego, umieszczano podpisy burmistrza, członków Magistratu i Radnych Miejskich. Dyplomy wręczano na specjalnie przygotowanych uroczystościach w mieście, lub delegacja Rady Miejskiej udawała się do uhonorowanego i przekazywała mu dyplom.

W okresie galicyjskim udokumentowano dwadzieścia sześć aktów nadania honorowego obywatelstwa Rzeszowa, a w niepodległej Polsce cztery. Przez kolejne 60 lat nikogo nie wyróżniono tą godnością, dopiero w 1994 roku Rada Miasta reaktywowała praktykę nadawania tytułu "Honorowy Obywatel Miasta Rzeszowa".

Nikt z uhonorowanych nie odmówił przyjęcia tej godności, wielu z nich odegrało decydującą rolę w formowaniu i utrwalaniu autonomii galicyjskiej, zasłużyli się w budowie niepodległego państwa polskiego bądź przyczynili się do rozwoju Rzeszowa.

Obecnie tytuł Honorowego Obywatela nadaje Rada Miasta, uchwałą podejmowaną większością głosów, na wniosek: Prezydenta Miasta, organizacji społecznych, politycznych, związków wyznaniowych, osób fizycznych oraz innych instytucji. Dyplom i medal Honorowego Obywatela Rzeszowa wręczany jest na uroczystej Sesji Rady Miasta a wyróżnione osoby wpisuje się do Księgi Honorowych Obywateli, przechowywanej w siedzibie Urzędu Miasta.